

CSIKI HIRLAP

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre 8 K, fél évre 4 K, negyed évre 2 K. A hirdetések elcső díj szerinti számítjuk. — Egyes szám ára 20 fillér.

Főszerkesztő:
PÁL GÁBOR

Szerkesztő:
KÁDÁR FERENC

Feloldó szerkesztő:

Dr. GÁL JÓZSEF

A lapba szánt közlemények

és cserepéldányok a szerkesztő címére (Csikszereda, Apaffy-u. 3.) az előfizetési díjak pedig Dr. Gál József ügyvéd címére küldendők.

—: Megjelenik minden szombaton. —:

Kéziratokat nem adunk vissza. — Nyitlér sora 20 fillér.

Kertváros.

E szó még ma idegenül hangzik előttünk, de a hangoztatása most, midőn Csikszeredában utcák vannak alakulóban, bizonyára nem lesz felesleges.

Arról nem tehetek, hogy az én gyenge tollam kénytelen e tárgyban írni, aki erről hivottabb lenne nézeteit kifejteni, az az itthoni közöny miatt másutt munkálkodik.

Kovács József dr., debreceni gazdasági akadémiai tanárra gondoltam, aki jelenleg Debrecenben szervezi a Kertváros egyesületet.

Ő is azok közé tartozik, akik kirepültek az ősi fészekből, hogy másutt alkossanak. Hogy Debrecenben vagy egy tucat egyesületnek részint elnöke, részint másféle agilis tisztviselője, hogy rövidesen milyen munkákat adott ki, azt nem részletezem, egyrészt tudják azt itt mások is, demeg jelenleg körünkben tartózkodik tūrisztikai tanulmányokat végezve Hagyjuk dolgozni.

Elég az hozzá, hogy tőle hallottam e szót, hogy kertváros, először, s mivel már eddig se tartottam helyesnek a jelenlegi városépítkezési szokásokat, szívesen veszem tollamra, hátha akadnak, akik helyeslik azon mozgalmat, amely hivatalos lenne a városok képét átfőrné.

A címben benne van a magyarázat. Az a cél, hogy a lakások ne az utca porának legyenek építve, hanem kertek közepén. Ma az utca kultusza a fő, a kertvárosban ellenben inkább a jó levegő létesítettik, amellyel, hogy a közéletmezés is sokkal kevesebb akadályokba ütköznék. És főleg olyan vidéken jelentős érv ez, amelynek mezőgazdasági terményekben nincs feleslege, sőt jelentős behozatalra szorúl. Ha vala-

hol, akkor Csikszeredában gondolkozhatnánk efelől a legsürgősebben, mert itt olyan magas élelmiszer árak vannak, ami máris túrhetetlen. A kertváros ezen sokat enyhít, mert sok zöldségféle, baromfi stb. kitelik az udvarról.

Sokan megjegyezhetik itt, hogy hiszen így élünk mi, mindenféle irodalmi előismertetés nélkül is. Az igaz, de a többség nem él így, se intenciója nincs az ilyen életmódra.

Csikszereda pedig a beolvasztandó részekkel kombinálva, ideális kertvárossá volna alakítható. Ezellen csak az lehet egy, és csakis a lustábbak részéről hangoztható ellenérv, hogy a hivataloktól egyes magánlakások távol esnének. Ez tény, de annyi testmozgás műhatatlanul szükséges is az egész nap négy fal közt szorongó hivatalnok embernek.

Somlyó, Taplócá és Zsögöd községekből már most is sokan járnak be a különféle hivatalokba. Mások is éppúgy megtehetik, csak hasznukra válhat.

A majdan megépítendő nagy Csikszereda ügy felelne meg legjobban hivatásának, ha kertváros szellemben építették. S ez a periferiák bevonásával önként kínálkozik. A most tervbe vett „utcanyitás”-ok, városrendezések lehetnek egyeseknek előnyösek, de egyébként nagyon szárnalmas cselekedetek s nem szolgálják a közérdeket. Illetőleg ezen mondatot oda szeliditem, hogy nem szolgálják a jövő Csikszereda közérdekét. És ezt is azon állítással tartom fel, hogy a kertvárosszerű irányzat célszerűbb a mai zsűfolt építkezési módnál.

Hogy pedig ez célszerűbb, azt akciómanak tekintem, mely felett vitatkozásba bocsájtkozni céltalan. (A 3 község is úgy emeltetnék csak

mélto városi részekké, ha az ilyen irányzat kiakul, ha a széleken éppen olyan előkelő dolog lesz lakni, mint a „gócpont”-ban.)

Ma különben már gyakorlati credményekre is rámutathatunk e téren. Az u. n. tisztviselő telepek is egyrészt ezen elvek megvalósításával keletkeztek. Néhol a törzsvároslól függetlenül alakult ki egy kertváros. Ilyenféle Debrácen melletti a Bocskay-kert.

Ez is székelemenyességet hirdet, mert a megalkotója: Dezső Kálmán marostordai származású székely ember. Alig 10 év alatt hozta létre a ma már rakodóállomással is ellátott telepet, Debrecen külvarosát, hol szőlőparcellák és veteményeskertek között lakik immár több ezer ember.

Az irányzat pedig terjed ott, és másutt is, tehát idősebb ezt megpengetni itt is.

Azért, ha még nincs is a mi utcarendezőink háta megett egy kertváros egyesület, (oly sokféle egyesületünk nincs még!) mégis célszerű lenne kissé gondolkodniok a dolog felett, nehogy a későbbi, róluk való kritika általánosan kedvezőtlen legyen rájuk nézve. Mert az e téren elkövetett hibákat később igen nehéz helyre hozni.

Hogy a tervbevett rendezések helyett hogyan és mit kéne csinálni, arra már nem terjeszkedem ki, a részletezés hosszadalmasabb lenne, de különben is semmiféle illetékességem nincs belétoyni a dolgok alakulásába több, mint amennyit mint nézetnyilvánítást e cikk keretében meg is tettem. Dixi et servavi animam meam!

Csak a Csikszereda városi viszonyokraterjeszkedtem ki, érintetlenül hagyva a Gyergyószentmiklósi viszonyokat. Ott egy kertváros lé-

A „CSIKI HIRLAP” TÁRGÁJA.

LEHAJTOM A FEJEM . . .

(Kunucz-ének.)

Lehajtom a fejem, mint ősszel a rózsza,
S mint szerelmes lány, borilok zokogva
Könnyes asztalomra.
De míg a rózsának lészen még nyílása,
Szerelmes lánynak örömjongása.
En szegény hazámnak bajnalhasadását
Soha meg nem látom

Hej, eladott ország! Hej, eladott jószág!
Aki uraidól judáspenzen vett meg:
Fekete Bécsország.
Hej, sárga aranyéncz! Hej, átkozott maszlag!
Az urak, az urak: aruló kalmárok
Mind grófságot kapnak.

Jó dolga van immár az osztrák császárnak,
Fényeses napok mostan rea járnak,
Mert im Bécsországba, büszke Bécs várába
Mennek magyar urak ritka sokasággal
A kutyavására.

De nincsen jó dolga a szegény magyarnak,
Palyolatlekre, drága búcsúletró
Semmi jót nem adnak.
De adnak bírságot, rá nyomorúságot
Olyant, hogy itt hagyja sötét bánatában
Az egész országot.

Lehajtom a fejem, mint ősszel a rózsza,
S mint szerelmes lány, borilok zokogva

Könnyes asztalomra.

Lehajtom a fejem, kisírom magamat
Mig sirni is lehet,
Mig sirni is szabad.

Portik Andor.

Uti csevegés.

— Fecsegi: — Ár. —

Gráz, július 29

Immár egy hete, hogy pontot tettem utolsó csevegésem végére. S bárhogy erőltetem is feledékeny koponyám, nem jut eszembe: miről is zengett ottan rosszul hangolt zeneszerzőm. Pedig én mindenben az összefüggést keresem és a dolgok oki láncolata az, ami loginkább le tudja kötni eszintalankodó elmém fogatát. Am o girbo-görbe sorok fonálna nem szükséges szorosan betartani a következetes haladás útját s ha tán újra felüti magát itt-ott egy-egy Tiszavirág, amely már ráppent egyet, nem baj. Hiszen hat a csevegésnek ép az a jellemzője, hogy nyugtalan verébkó módjára ugrál egyik ágról a másikra. Magaztán nem is szeretem én az amolyan komoly képi utleírásokat, amelyek furdalt lelkiismerettel jegyzik föl: honnan indultam, hol mit is láttam, komolyan közölvén olykor egyes tárgyakkal meg a méretoi is. Nem. Az eféle utleírás már magasabb iskola kell hogy legyen, ha feladatának meg akar felelni. És nem is így készül az sőtötiben egy cigarettá füst bodrozó kődben. De meg ilyen tanulmányoszerű nekigyürkőzes neveléses is némelykor. Mert:

1.) vagy olyanról ír tanító szándékkal, miről mások már okosabban írtak, 2.) vagy naivságában olyan nagyszerűségeket fedez föl, amelyek csak a járattlan előtt újságok, de a legtöbb ember előtt már unalmasak is.

Magaztán azért se írhatnék én most jelen tartozkodási helyenről efelét, mert: 1.) Gráznak magának se sok nevezetessége van, 2.) s újra mondanom kell, annyi magyar van itt, hogy azt kell hinni, az én hazám mindkét nombeli fiai jobban ismerik ezt a steier várost, mint az egy Budapestet kivéve, a többi magyart. Ép azért ez okok megdönthetetlen alapján, azzal tisztelem meg az én jólelkű olvasom, hogy most is csak amolyan egyveleget, olyan „tutti-frutti”-féléit — ahogy az olasz mondaná — találok fel, amelyből mindenki kiválaszthatja a neki tetszőt. (A nem tetszőt természetesen válogatni se kell.) Különben is a jó Florian, ahová ebéd- és Abendmahl kedvéért eljárógatunk, (nehogy málet tessék olvasni, itt az afelet nem ismerik) a kom-pókot között is a „gemischtes” a legfinomabb. Az én „vegyesem” között is akad talán egy-kezt jó barackszölet, vagy talán szilva, de magtalan s tekintettel arra, hogy az ilyenek Csikban nem, vagy meg nem érnek, küldöm o kis csomagot jól beszkatolyázva, nehogy baj érje. S ha ne tán-talan olyik nem egészen izletesnek találkozik, azt se nekem tessék tudajdonítani, de a nagy távoláságnak, amely a steier „Landstadt”-tól a mi kis fészkinke elválasztja. Bezzog jó azoknak, akik széles szép Magyarországnak innesso oldalán érzik hont magukat. Azok kappják kezüket lábukat s úgy vasárnapi fejében, mint például ma is, valóságos kis rajokban, vonatra utnak a kelo nappal s reggeli kávéjukat ott fogyasztják el valamelyik grázi „Gasthaus”-ban. Az ilyen átrándulékat meg erdem. Körülménak, bekukkintának a „Joannom”-ba, végig vizitálják a sehol nem láttam ásványgyűjteményt, akad néhány szép kép is es — azzal végo. A vacsorát meg otthon ehtetik meg.

Hanem az olyan magyarkákat, kik semmi cél nélkül, csak épen hogy itt, hogy idogenben legyenek, ho-

tesítése több akadályokba ütköznék. Mert Gyergyó-szentmiklós már van, Csikszereda ellenben még nincs.

A vidéki építkezésekről is kár beszélni, még a vármegyei építkezési szabályrendelet pontjait se tartja meg a minőség, nemhogy az építkezések a kertvárosi intenciójának megfelelően történének.

Sz. I.

HETI KIS TŰKÖR.

Heltai Gáspár főpolgármester f. hó 11-én Ischiben elhunyt.

Aláírták a balkáni államok delegátusa a békeszerződést.

Bukarestben aug. 10-én történt meg végre a békeszerződés aláírása, a hadseregek leszerelése megkezdődött, kivéve mindazonáltal Törökországot, mely állam egyáltalán nem akarja Drinápolyt feladni.

Péterfy Sándor meghalt. A tanítók nesztorja volt, ki számos intézmény megalapításával tette híressé nevét. Ő alapította a Tanítók Házát, a kolozsvári Hunyadi-Házát stb. Számos pedagógiai munka is hirdeti tevékenységét.

Osztozkodás a Balkánon. Törökország európai birtokait, egy kis rész meghagyása mellett, felosztották a balkáni államok.

Törökország európai birodalma állott 170 ezer négyzet kilométer területből 6 millió lakossal. Ebből megmaradt 20 ezer négyzet kilométer 1 millió 400 ezer lakos mellett.

Románia területe volt: 131 ezer négyzet kilométer 6 millió lakossal. A szerzemény 7 ezer kilométer 260 ezer lakossal.

Bulgária területe volt: 96 ezer négyzet kilométer 3 millió 800 ezer lakossal, a szerzemény 43 ezer négyzet kilométer 800 ezer lakossal.

Szerbia területe volt: 48 ezer négyzet kilométer 2 millió 500 ezer lakossal, a szerzemény 32 ezer négyzet kilométer 1 millió 100 ezer lakossal.

Görögország területe volt: 65 ezer négyzet kilométer 2 millió 500 ezer lakossal, a szerzemény 46 ezer kilométer 1 millió 500 ezer lakossal.

Montenegró területe volt: 9 ezer négyzet kilométer 250 ezer lakossal, a szerzemény 7 ezer négyzet kilométer 230 ezer lakossal. A felosztásra került területekből megmaradt 22 ezer négyzet kilométer terület a jövődön önálló Albániát fogja képezni.

A háború így a legtöbb eredménnyel Görögország részére járt, pedig Törökország leverését a balkáni államok Bulgária vitéségének, vér és anyagi áldozatainak köszönhetik.

Tisza és a Déry pör. A politikai mezőnyön most ez a közérdeklődés központja. Az ügy állásának regisztrálására közöljük Pallavicini György örfőnök a lővárosi lapokban megjelent nyilatkozatát:

— Somogy vármegye közgyűlésén a Magyar Hirlap augusztus 4-iki közlése szerint azt mondottam gróf Tisza Istvánról, hogy a Déry-Lukács-pörben „nemcsak a törvényszéki tárgyalást próbálta befolyásolni, hanem még tanukat is akart kedvező vallomásra bírni.”

teket lebzselnek el a sógoraság között, bővíben arlatva le ütön-utfélen a szépen csengő magyar pénzt azokra, mondom, egyenesen bosszankodom. Mit keres itt, teszem azt, az a fekete szemű Nagysága, aki két kis leánykájával folyton az utamban van már vagy két hét óta? Tanulni nem tanul, mert hát minek is a tudomány egy asszonynak, akinek két szép kis leánya van! A nők különben is valamennyi született tudós. Nyaral talán? Nobát orrl én talán. Grázot bámujja? Aligha! Hiszen hogy azt a kis 150 ezer lakosságú városkát kiismerje, elég arra két-három nap. Minek gázdagitja hát ő és a többi tíz, ötven, kétszáz és tudomisen hány magyar azt a népet, amely rólunk csak azt tudja és csak azt akarja tudni: mi vagyunk egy nagy slávr p h u s z t a, e z y a g h i t e l e k i b a r l a n g e g y c s o m o p h á r a s z t e s c i g á j n e r e s p o n t é s s e m m i e g y e b. É s i t t u j r a k i i t t ö d ü m a b b o l a z ú r y b o l, a h o v á g o n d o l t a r n y v o l t a n e k i n d u l t a k. L e h e t t e n e s s o r n á l f ü l n o s o h a j t a n i e g y m a g y a r e m b e r n e k, m i l y k i c s i r e b e c s ü l b e n n ü n k e t a k ü l f ö l d. M i l y n o v e t s e g e s e s t o r f o g a l m a v a n r ö l ü n k m é g i t a s z o m s z e d h e l y i n é p k e s i. E g y k o m o l y i n t e l l i g e n t i á j u „ S t u d e n t ” - e l ü l ö k a H i l m t e i c h (c s o l n a k á z ó t ó a v á r o s s z é l ö n) m o l l o t t e g y p a d o n. N é m e t i t t á r s a l g u n k. J o h a n m o n d v a: ö b e s z é l, é n h a l l g a t o k. M i t é r t e k, m i t n e m. (c s a k a b - i, m e g a g - i n e v o l n á n a k!) A z é r t k ö r b e g a g y o k. M e g k é r d e m: h á t m o n d j a c s a k, b a r á t o m, m i t i s t a n u l n a k n e g y a m a g y a r o k r ó l?

— Ja, Herr Professor, mi a magyarokról nagyon keveset tanulok. A történelemben emlegetjük egy darabig. A nobácsi vészélen azonban elvesztjük szem elől. Az újabb költők közül ismerjük Petőfi és Jókai nevét. A földrajz könyvünk ez nagyon illetlenül

— Semmi okom nincsen, hogy ezen állításon változtassak. Ha ezen állítással valakit sértettem, úgy módjában lett volna annak ezért elégtételt szereznie. Vagy ha állításom szerinte nem felel meg a valóságnak, úgy módjában van engem bíróság elé állítani.

— Mindez meg nem történt, hanem elhelyett a Budapesti Tudósítói augusztus 10-iki száma azt hozza, hogy „illetékes helyről annak kijelentésére kértünk től, hogy aki azt állítja, mintha a Déry-pör alkalmával gróf Tisza István bárkit is arra igyekezett volna rábírni, hogy ne igazat valljon, egyszerűen hazudik.”

— Erre mivel a sajtó egy része e közleményt velem hozza kapcsolatba, az a válaszom, hogy állításomat önkényesen megváltoztató anonim nyilatkozattal elégtételt szerezni nem lehet.

— Minthogy én állításaimat nyíltan tettem, jogilag elvárhatom a Budapesti Tudósítóban nyilatkozott illetékes helytől, hogy szintén személyesen fog nyilatkozni arról, vajon az ő névtelen felszólalása az én fentebb idézett állításomra vonatkozott-e?

Pallavicini György örfőnök.

Az ügyvel kapcsolatban különféle híresztelések kelttek szárnyra arról, hogy mire vonatkozik Pallavicini vádjai. Az egyik verzió szerint Pallavicini örfőnök bizonyítékai vannak arról, hogy Tisza István a Lukács-féle panama-pör egyik tanuját el akarta utaztatni a főváros elöl, más verzió szerint pedig Tisza István a tárgyalás előtt bizonyos tanukat magához kéretelt, hogy tőlük teendő vallomásuk tartalmát megtudja és őket alhoz képest befolyásolja. Mindezek azonban csak híresztelések. Pallavicini vádjának lényegéről bizonyosat senki sem tud Ellenzéki körökben nagy érdeklődéssel kísérik az ügy fejleményeit.

Aviatikus sors.

Ma még az a sportember, aki a géprepülésre szánja magát, a legbátrabbak közül való, hacsak a feltűnési vágya állandós voltát nem leplezi. Hirtelen motoromlás, vihar vagy köd mind végetes katasztrófák előidézője lehet és szokott is lenni s valóban csodálatos, hogy oly sok szerencsés lecsésről olvassunk s inkább a gép szokott összetörni, mint a pilóta.

Legtöbb baleset — úgy látszik — motorhibából ered s hogy ez a jármű azonnali lezuhását nem okozza, az a repülőgép sárkányszerkezetén múlik. Csak ne legyen túlmagasan s azontájt elég kis területen legyen a pilótának a leszállásra, akkor sikló repüléssel szerencsésen földet érhet. Különben is a rendes leszállások előtt is elsoktalt állítani a motort, már 1—2 száz méterre a leszállás helyétől, ennek következtében a már lassúbbodó csavar nem képes a szárnyakat a levegőre húzni, a gép súlydéli kezd, de szépen részütosan, mert közben az alóról a szárnyakra ható felhajtó erő (légáram) is működik. Ha ez nem véteik igénybe hirtelen, akkor a gép mintegy lesliklik a levegőn. Ilyenkor szárnytörés szokott előfordulni, ami aztán azonnali zuhanást szokott előidézni.

Hogy a szárnyak törése vagy egyéb megromlása ritkábban történik, annak magyarázata az az elv, amely szerint azok szilárdra vannak építve. Vagyis a repülőgép nem verdes a szárnyával, mint a madarak, hanem az teljesen szilárdul kitarva, illetőleg kifeszítve marad.

bánik ol a magyarokkal. (Naga az osztrák diák mondja ezt nekem.) Azt tanítja róluk, hogy miveletlen földművelő nép. kereskedelme, ipara semmi. Igen kérem, nagyon rossz az, amit mi a magyarokról tanulunk. És én csodálkozom, hogy mikor magyar tanulókat látok — többet ismerek most is itt a városban. — egészen másoknak találom, mint ahogyan leszóktak festegetni nekünk őket, az apjukat, az egész nációt... És az nem szép. S ist nicht schön... Kegyd intelligens ember... Én nem merném ezt akárhánem elmondani... Igen... így beszélt az osztrák diák nekem ott a Hilmteich mellett a padon... Én én e rövid diákos ütemedt megnyilatkozásból kiolvassom és megértem multunk és jelenünk sok nyomorúságát, sok ezer keserűvet... ott az iskolában... ott nevelik bele az osztrák ifjúságba, hogy a Lajtán túl Ázsia kezdődik... És a nagy világ aztán honnan szerez tudomást rólunk? Osztrák kézből... német könyvekből... Dehát mindez nem tartozik ide. El van az a kérdés döntve már régen. Bánom is, hogy belebotlottam. Szinte kihoz a sodromból s meg akaszt abban, hogy „sine ira et studio” írjak. Pedig minden ilyen hangulati belejátszás nélkül mondhatom: Grázról írva éppenséggel nem kell az elragadtatás hangján szólnunk. Ép ezért lep meg, hogy a magyarok mégis így tudolnak ide. Nade a közelség, persze Erdélyt nem számítva, mindent megmagyaráz. Ha ellentétben akar nek szólni azt mondanám: ez a kis Gráz egy nagy Brassó. Vagyis: az igazán nagy városokhoz közel se jár, ha büszkén is néz a steier az ő „Landstadt”-jára. Fekvése, környéke pedig nagyon emlekozott Brassóra. Ennek ugyan vígan lejtő Murája nincs, de a gyönyörű Schlossbergét pótolja főlig-meddig a Cenk

(Folyt. köv.)

Bocsánatot kérek, hogy ezen sokak előtt közismerelem tartott dolgot itt feleltem és hogy a mai repülőgépek szerkezetét e téren magyarázom; dehát azok kedvéért teszem, akik nemcsak hogy repülést nem láttak, de a repülőgépek szerkezetét se volt alkalmuk valamely szakfolyóiratból kiolvasni. S mivel megyénk felett nem igen szállós még vészmadár, hát még mint e téren csak nem is diltlány, csak mint e sport rajongója is, elmondhatok egyet-mást olyanoknak, akik véletlenül még ezeket se tudták eddig.

Nagyon sokan úgy képzelik, hogy a repülőgép szárnyaival cvezt, mint a madár s ha felvilágosítottak, hát csodálkoznak kérdik, hogy repülhet anélkül, hogy a szárnyait mozgató?

Meglehetősen egyszerűen, az igaz, hogy nem a madarak módja szerint. Azon kitételek, hogy „vészmadár”, „gépmadár” nem is kifejezők, mert a jelenleg használatos repülőgépeken sem pedig a repülőkön semmi sincs, ami a madarakra emlékeztetne. Az u. n. egyedüli repülőgépek legjobban hasonlítanak a szitakötőkre, ha az élő szervezetek között keressük a mását. Ha a szárnyaik alatt párvonalosan még egy, rendszeren hasonló nagyságú és hasonló szög alatt elhelyezett sík van, (kétledeles repülőgép, biplán) akkor elhöz hasonló repülő csodabogarat hirtelen nem igen leünk az élők sorában.

Egy lebegő skatulyához („kiszten”) hasonló, amelynek két legnagyobb lapját az oldalak helyett csak rudak és sodronyok merevítik meg. Egyéb-ként van egyensúlyozó és kormányzó szerkezet — farka, s elől, vagy közepén egy légszavarka — rendszeren kétgúy, melyet benzinnmotor hoz igen gyors forgásba.

A madárnál a szárny a csavarpólló tovaívó szerv, míg a repülőgépnél a szárnynak csak olyan szerepe van, mint a játéksárkány lemezének, azaz föl-fogja a levegő felhajtó erejét. E célra mindkét szerkezetnél a síkok előrefelé kissé emelkedő szög alatt vannak elhelyezve azért, hogy a szemből jövő légáramlat a síkok alá kerülve, azt és vele az egész szerkezetet lebegye tartásik. Hangsúlyoztam a szemben jövő v légáramlatot. Ha alkalmas ilyen légáramlat van, akkor kisebb súlyú szerkezet motor nélkül is lebeghet, repülhet s még emberek is (Wreigh testvérek) végeztek ilyen lebegő kísérleteket, akkor, mikor a biplán konstruálásán fáradoztak. S végeznek ilyent a repülőiskolákban ma is. A közönséges játéksárkánynál ez a szemben jövő v légáramlat úgy idézik elő, hogy a gyerek szalad, tartva azon madzaga, amely a sárkányhoz van erősítve. A repülőgépeken pedig a hiányzó szemből jövő légáramot a gyorsforgású légszavár idézi elő azáltal, hogy forgásával előlbejut a síkokat is a levegőre húzza. Az így szerkesztett egy vagy kétledeles repülőgép (monoplán, biplán) repülése tehát nem csapdosó, hanem nyugodt, sima pályájú. Ezért egyáltalán nem is emlekezett a szárnycsapásokkal tovaigekvő madárra. Csak akkor, ha a madár is fölhasználva a szemből jövő v kedvező légáramlatot, szárnyait kifeszítve úszik a levegőben.

Említem, hogy a monoplán még inkább a szitakötőkhöz hasonló, de ami a repülés mechanikáját illeti, abban a hasonlatosság nem talal.

Hanem ez azonos a keményszárnyú rovarok repülésmódjával, bárha az első konstruálókat nem is ok irányították. (Állítólag egy amerikai hársfafélésegek a lebegő terméce.)

Mert nézzük csak, hogy is repülnek a keményfedésű rovarok. Kitarják először is a merev chitin szárnyukat, amelyek a repülés egész tartalma alatt változatosan szög alatt kifeszítve tartatnak, kissé magasabban tartva a repülés irányára eső mellső részt.

A szilárd szárnyak alatt van ezen rovaroknak a finom hártya szárny, használaton kívül szépen összehajtogatva. Ez a repülés alatt az ő légszavarkjuk, ezzel huzzák levegőre kemény sík fedésű szárnyaikat, éppen úgy, mint az aeroplánok.

Ezen hártyszárny már az emberek részéről is utánzásra talált a kormányozható léghagyó szolgálatban. Szóvetből szabtak lapátot, amelyen különféle súlyú, ravaszul elhelyezett ólomgolyók biztosították a csavar alakját, ha az egészet a motor forgásba hozta. (Valamelyik közös hadseregtől léghajónak van ilyen csavarja, a törés ellen gondolják ezt jónak.)

Figyeljük meg csak jól a cserebogarakat repülés közben, s látni fogjuk a repülésbeli azonoságot közte és az emberi repülőgépek között.

Azonban látom, hogy a cikkirás kezdetén terbe vett gondolaimentől eltértem, hát sietek még holmit papírra vetni a címhez szólan is. (A repülés kérdését egyébként oly fontosnak véljük, hogy azzal vissza-visszatérően még fogunk foglalkozni.)

Az aviatikus sorsa, mint a sok példa mutatja, gyakran igen tragikus, s most két magyar pilóta balcsatéről kell megemlékeznünk. Az egyik Székely Mihály, aki Szarvason végzett bravuros repüléseket, s a mult hó 22-ikén is bálmalba ejtette szülővárosát. — Amíg, hogy a tudatlan nép órára csak az őszel

nézte-nézte, majd pedig sokan vad futásra fogták a dolgát. (Teljesen olyan kép lehetett, amilyent Livingstone meg más Afrikajáró eleget leír a vademberekről ha egy neki idegen dolgot először lát, szerdán délután gyönyörű produkciókat végzett repülőgépén. Egy óra hosszat repült a város felett s azt több ízben megkerülte. Hirtelen felrobbant a motorja és az aviatikus több méternyi magasságból lezuhant. A repülőgép porra égett, Székely pedig égési sebeket szenvedett. A katasztrófa az aviatikus produkcióiban gyönyörködött több ezer főnyi közönség sorában nagy pániok kellett, szerencsére a lezuhanás helye közelében nem tartozkodtak emberek.

Fővárosi ifjuságjaink még Dobos István kalandos repüléséről emlékeznek meg ki a sífoiki lövészeny ténen való sikeres vasárnapi felszállás után hétfőn ismét repülést végzett de a motor rendetlen működése következtében a monoplán süllydnie kezdett és a Vilma-telcpen, a fenyves erdő egyik fáján fennakadt de oly szerencsésen, hogy a pilóta filve maradt a fatetején, a gép ülésén. A közelben levő emberek letrák és gerendák segítségével hozták le a repülőgépet a galyak közül, miatt a pilóta vígan cigarettázott odafele. A keddi baleset sokkal veszedelmesebben festett, mert a repülőgép nem messze a parttól újabb motor defektus következtében a vízbe zuhant, orrával nyílegyenesen lefelé bukva. Egy ideig a szárnyak fenntartották, de aztán lassan merülni kezdett. Nem messze a baleset színhelyétől motoros csónakok állomásoztak és a hajósok, látva a bajt azonnal segítségére siettek Dobosnak, aki ekkor már derékig állt a vízben, a süllydő gép tetjén.

Néhány perc alatt szárazra jutott az aviatikus, de a gép elmerült. A víz ezen a helyen mintegy hat méter mély még aznap este megpróbálták csákyakkal kiemelni, de nem találták. Másnap hálókákkal tetek kísérletet, szintén sikertelenül.

Dobos bátoraságairól és ügyességéről a repülősek tanúi mind elragadtatással szólnak. Produkcióit az agyon használt, lestrapált gépen valóságos halál megvétel végzi. Külföldön bizonyára százezreket kereshetne és a mecénások a legjobb gépeket adnák alája és nem kellene neki minden istenkísértés számba menő dolgokat művelni.

A Szent István-napi repülőverseny viszonyainkhoz mérten elég népesnek ígérkezik s talán nem lesz érdektelen, ha ezáltal regisztráljuk a résztvevőket, megismertelve így a jelenlegi magyar repülőgárdát.

Dobos István ez idén vagy kilenc-tíz nyilvános repülést és több szép turarepülést könyvelt el a maga javára. Svachulay-féle monoplánját, sajnos, a Balaton fölött motordefektus érte és Dobos egy jó fordó árán megmenekült ugyan, de a repülőgépből csak a motort lehetett előhalászni és most Svachulay új gépet kénytelen építeni Dobosnak, hogy Szent Istvánkor felszállhasson.

Kvasz András, a rákosi autócso, aki közel négy esztendeje éli a legkalandosabb és tarkább repülőéletet a Hégedus monoplánon, legutóbb Szatmáron, Kisvárdán és Munkácsra végzett nyilvános repüléseket. Főleg a leszállási díjra pályázik.

Lányi Antal hadnagy, Gnome-motoros, saját építésű biplánján pályázik babérokra és kitálatásai elég jogosultak. Legalább erre engednek következtetni az utóbbi időbe végzett hosszabb lélekzetű turarepülései.

Podam Guidó, aki Budapest felett és a Ruarneró felett végzett szép repüléseivel tette nevét ismertté, erősen bizik magában és új, saját építésű monoplánjában, mely e napokban készül el.

Elsőrangú attrakciónak ígérkezik Steinschneider Lilly kisasszony repülése egy 60 lóerős Etrich-monoplánon. Az ügyes repülőkisasszony jó hírnevét, amelyet tavalyi budapesti szereplése elmaradásakor, rosszindulatú magyar repülő kollégái sugalmazására, néhány magyar hirlapíró alaposan megképzott, előreláthatólag fényesen be fogja igazolni.

Székely Mihály, ha a Szarvason összetört monoplánján valahogy helyre tudja hozni, szintén szerencsét próbál.

Rendkívüli érdeklődéssel várják Wittmann Viktor startját, aki ez idő szerint még Aspernbán készül szorgalmasan a versenyre egy 90 lóerős, igen erősre és gyorsra épített Etrich-féle versenymonoplánon. Wittmann Viktor aviatikai szereplése azért szimpatikus nekünk rendkívüli módon, mert ő, ellentétben magyar kollégáival, csak akkor lépett a nyilvánosság elé, midőn kész pilóta lett és pozitív eredmények állottak a háta mögött. Ez a nagyképzettség fiatalember évekig foglalkozott az aviatika elméletével és okleveles gépészmérnök letére nem sajnálta beállni munkavezetőnek egy francia repülőgépgyárba, hogy

theoretikus képzettségét gyakorlatilag kiegészítse. Akik repülni is látták, elragadtatással nyilatkoznak kiváló pilótai kvalitásairól.

H I R E K

— **Istentisztelet Ötletege születése napján.** A plebánia hivatal értesíti a híveket és a hivatalos testületeket, hogy a hó 18-án Ötletege születése napján az istentisztelet a plebánia templomban d. e. 9 óra-
kor lesz.

— **Házasságok.** Ágner Béla, a csikszereadi főgimnázium tanára folyó évi augusztus hó 10-én vezette oltárhoz Antal Iduskát Csikdánfalván.

Borcsa Gergely főgimnáziumi tanár ma, f. hó 16-án d. u. 4 óra-
kor vezeti oltárhoz dr. Kolonics Dénes és felesége kedves leányát Viólkát Csiksomlyón a szt. Ferencdi szerzet templomban.

— **Halálozások.** Csikszepi Miklós Domokos harminadéves érdemérmök hallgató e hó 13-án elhunyt. A fiatal elhunyt érdemérmök hallgató haláláról a család a következő gyászjelentést adta ki:

Alattírtak bánatosa szívvel és a Gondviselés megváltozhatatlan ákaratában való megnyugvással tudjuk, hogy az engedelmis jó fiu, drága testvér, szerető rokon és barát Miklós Domokos harminadéves érdemérmök hallgató életének 23-ik évében, folyó hó 13-án a haldokló szentségnek átjatos felvétele után az Urban csendesen elhunyt. Drága teteme folyó hó 16-án délelőtt 10 óra-
kor a szépvízi róm. kath. temetőbe örök nyugalomra helyeztetni és ugyanakkor fog lelkeért az engesztelő szent misé-aldozást is bemutatni az egek Urának. A mindenháló Isten ifjú korodban szőlított magához, pedig mindnyájunk tá-
massza, öröme és reménye lehetett volna. Ifjú életét a becsület, a tisztesség, a magasra törekvés nem ambicióval töltötte be s mikor már célhoz jutottál volna, akkor ragadt el a könyörtelen halál körülmé-
rei és az életből. Legyen könnyű és áldott a föld, ahol drága poraid nyugodszanak. Nyugodj béken, csendesen! Csikszepi, 1913. aug. 14. Miklós Gergely és neje szül. Mihály Róziája bánatos szülők. Miklós Izidor, Albert, Ilona, Gergely testvérei.

Ince György né szül. Péter Anna Csikszereadi e hó 16-án hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése vasárnap, 18-án d. u. 3 óra-
kor lesz. — Az elhunytban Sata Albert m. kir. posta főtiszt anyósát gyászolja.

— **Baltház püspök felsült.** Miután mint „partonkivüli” jelölt belátta, hogy vállalkozása hiábavaló, a mult héten visszalépett. Így Nyírator képviselője egyhangulag Láene hugót választották meg.

Ugyátszik a kormány támogatása nem volt elég nyomós, a lapok szerint csak 100.000 koronát kaptak erre a választásra, míg az ezeltől választás állítólag 150.000 koronába került.

— **Szinyei József.** Idősebb Szinyei József bibliográfus és irodalmi történész, a Nemzeti Múzeum könyvtárának igazgatója és a Tudományos Akadémia tagja, f. hó 9-én 83 éves korában Budapesten elhunyt.

— **Gerő Vilmos palotaőrtszét felmentették.** A haditörvényszék Gerő Vilmos százados, a parlamenti palotaőrsgé tisztjét a Hédervári Lehel országgyűlési képviselőt elkövetett szabálytalan kardhasználat vádjá és annak következménye alól felmentette. Így Hédervári már csak a becsületügyi fórum döntését veheti meg igénybe, ha azzal jelentené fel a Gerő ezrednél, hogy a kardját akkor is használta, amikor sértett már vedtelen volt.

— **Német repülőgép a román hadseregben.** Csiutótkón adta át a hadügyminiszternek Behles Jenő bukaresti kereskedő ajándékát azt a repülőgépet, melyet Németországban a román hadsereg részére rendelt. Az Albatros-Taube típusu monoplán egy száz lóerős Mercedes-motorral van felszerelve. Az átadás alkalmával Krey tartalékos német főhadnagy a géppel tízenyolc perc alatt kétezer méter magasságra repült és gyönyörű siklással szállott le a bizottság előtt a cotroceni repülőtéren. Krey főhadnagy a legközelebbi napokban Cantacuzend herceg kíséretében Bukarestből Constantzába szándékozik repülni.

— **Újabb árvizek Udvarhely vármegyében.** Még ki se heverte a megye az előző árvizkárokat, a földcsuszamlástól eredő károkat, maris újabb nagyméretű árvizkárok dultak a megyében. Székelyudvarhelyen a Vargapatak és a Küküllő öntött ki, felszedve több helyt a járdákat. Nagyobb víztömeg az Eötvös utcánál lépett ki, mivel az ott épített híd alacsonyabbnak bizonyult s a megáradt víz által elsodort házakal-
részek ott feltorlódtak. Megrongálódott az állomás közelében lévő híd is, úgy hogy a közlekedés egy-
időre fennakadt. A havasalfi községek közül Székelyszentkirály, Tibód és Kadicsfalva, különösen ez utóbbi szentkirályt sokat a Busnyák és Balpatakok kiöntése miatt. Itt mintegy 15 kisgazda lakóházát és melléképületeit rombolta össze az ár, s a bátrabbaknak bűven volt részük az embeerekkel megmentés terén is, s két halottja is van itt a csapásnak, Nagy Sándor 11 éves fiút egy öszdedülő ház tetemelt maga alá, Ambrus Márton 16 éves fiút az ár sodorta el.

— **Az amerikai hőség.** Az Egyesült-Államok nagyrésztében már két hét óta tart a törhetetlen hőség és olyan nagy a szárazság, hogy több államban már a termés is fönkrement. Missouri, Kansas és Oklahomából jönnek vész hírek. A kutak mindenütt kiapadtak és a városokban is nagy a vízhiány. Newyorkban a lakók éjjelenként a parkokban, a tengerparton vagy a lázletőkön tanyáznak. Kiegyezhetünk velük 50 percre.

— **A tartalékosok hazabocsátása.** A hadügyminiszter ő felsége elhatározásából elrendelte, hogy az összes tartalékosok hazabocsátassanak. A rendelet a honvédelmi miniszterrel és az összes hadtestek megkapták már, s ma az összes csapatoknál megkezdődött a szabadságolás, helyőrségi állomásaikra viszik a kiszabaduló tartalékosokat, és onnan illeőkérty helyeikre mennek. A hazautazás költségeit a hadügyi kormány fedezi. A hadvezetőségek ez az intézkedése amely a külügyminiszterrel egyetértőleg történt meg, kezdetre a 16. és 16. hadtestek leszerelésének.

— **Harapásból vérmérgezés.** A kolozsvári sebészeti klinikára bevitték egy eszméletlen állapotban levő, halálra váró embert. Az orvosok megállapították, hogy a beteg Suli József csikszereadi főpincért két-féle baj ellen is kezelni kell. Egyik újján volt egy gennyesedő, csunya sebe, amely egyszerű harapásból mérgeződött el. Egy kávéházi verekedés alatt harapta meg a főpincért, aki nem túljadonított nagy fontosságát a jelentéktelenség látszó sebesülésnek. Utóbb kezdett gennyesedni a harapás helye, nagyfokú láz lépett fel és úgy kellett klinikára vinni a beteget. A haláltól gyors orvosi beavatkozás mentette meg Sultit, különben a vérmérgezés egész testét inficiálta volna. Amputálták az újját s ezzel a közvetlen veszély el is múlt. A vérmérgezés mellett, azonban vérbajt is beelőlt az annakelőtte teljesen egészséges ember szervezetébe a harapás. Mikor a klinikán mindezt megállapították, jelentést tettek a kolozsvári vizsgálobrásnál, ahol súlyos testisértes címén indult meg a veszedelmes támadó ellen az eljárás.

— **Agyonütötte a fa.** A kommandói fűrésztelepen ladótes közben egy fa Császár Sándor csikrákosi illetőségű munkásra zuhat, és nyomban megölte.

— **Hivatalos eljárás közben.** Barabás István és társai a csikszereadi közbirtokosság „Kurtalfe” erdőn Juhász József csiktaplocai lakost, mert az egy taguton átakart hajlani, s az erdőörök ellen ellenállást fejtett ki, úgy megverték, hogy életbenmaradásához nincs remény.

— **Perselyosztás.** A csikszereadi róm. katolikus templomban hétfőre virradólag kirabolták a Szent Antal perselyében felgyűlt pénzt. A tettes még nem került meg.

— **Kertvárosok** cím alatt a Pesti Hirlap aug. 13-iki számának melléklete egy hosszabb értekezést közölt, e cikk tartalmát vezérkikrő — ha elébb észre-
vette volna, forrás munkáit felhasználta volna. Így csak rámutat arra, hogy ez a mozgalom mind nagyobb hullámokban terjed. Az említett cikkben Kórody György egy Londonból írt levelében ismerteti az oltani Kertváros mozgalmakat.

— **Felhőszakadás, vizáradás.** F. hó 15-én délután hatalmas zápor hullott városunkra és vidékére. Zsögöd községben egyes utcarészletek — bár rövid időre víz alá kerültek, ami ugyan jelentősebb kárt nem okozott, de a vég nélküli esőzések a már megkezdődött aratás hátráltatása révén okoznak nagy károkat.

Az Olt Fel- és Alcsikon ismét hatalmas tórosor-
zatokat alkot, kiömltven szombaton délre, Isten tudja már hányadszor, s elvive azok szénáját, akik az utolsó árvíz után az amúgy is eliszapolt, vagy a gyékény és sás által felvert szénájukat lecsázaláni megkockáz-
talták.

Az emberek munkája most nagyon emlékeztet az Arany János által a „Nagyidő cigányok”-ban meg-
énekelt kárvallott szőlőbirtokoséhoz, ki látván, hogy szőlőjét a jég veri, ő is paskolni kezdé a szőlő-
tököket ezen keserves kifakadással: „Hadd lám Uram-
isten, mire megyünk kellen”. Valóban nagy béke-
tűréssel kell, hogy megáldva legyen ezen esztendő-
ben a gazdálkodó ember, s erejének kullorása csak-
is a jobb időbe vetett bizodalom. Ha ugyan ez a bizodalom is nem fog csalóka szívárványnak bizo-
nyulni. Mert a rossz és abnormis időjárásnak hiva-
tott magyarazói, illetve azok egy része semmi jót sem jósol a jövőre vonatkozólag. Olvashattunk egy szakértői véleményét, amely nem kevesebb, mint 1000 esztendőig tartónak jósolja a most beállott esős periódust. Ez a föld tengelyének pörgettyű módjára vacilláló elhajlásában lélne magyarazati. Hát elég rosszul teszi jó öreg földünk, hogy most kezd megkötyösödni s még hozzá egy ezer esztendőre!

Nóde más magyarazat nem ily sötét s csak po-
tom 7 évig tartónak jelzi ezen csapadékos állapotot, ezt is kisebb-nagyobb megszakításokkal.

— **Baleset a fegyverrel.** Pataki József csikszeredai kereskedőségéből többemagával lövöldözött a katonai gyakorlóterén, miközben az arra sétáló Apponyi Annát, Apponyi Henrik csikszeredai szűcsmeister leányát súlyosabban megsebesítette, amennyiben fején találta. A golyót eltávolították, sérült valószínűleg felépül. Tettes ijedében a flóbert fegyvert egy buzatáblába úgy eldobta, hogy a rendőrség nem találta meg.

— **Halál.** Ruzsuly István 47 éves csikszögödi lakos f. hó 12-én késő este jött haza az erdőből, hol nagyobb munkát végzett. Hirtelenkezte után egyneked óra múlva meghalt. Hirtelen elhunytát neje, s támas nélkül maradt gyermekei gyászolják.

— **Ünkényes határközigazgatás.** A Csiszereda és Zsögöd érintkezésében volt jelzetáblát a mult hetekekben ismeretlen tettes pár házzal Zsögöd felé arébb tette. A határsértés miatt — Zsögöd község képviselőtestülete állítólag már megette a szükséges lépéseket.

— **Németek, a r a nyellete Csikmegyében.** Több német bányavállalkozó Gyergyóalfalu közelében a Bücsinihágón gazdag aranyeret talált. A vállalkozók, akik már huzamosabb idő óta folytatnak azon a vidéken kutatókat, nagyobb területet zárkutatmányokkal foglaltak le.

— **Erdőőri és vadőri szakvizsgák.** Az erdőőri és vadőri szakvizsgák a földmivélségügyi miniszter intézkedése szerint folyó évi október hó 20-án és az erre következő napkon Budapesten, Nagyszébenben, Pozsonyban, Besztercebányán, Miskolcson, Kassán, Máramarosszigeten, Kolozsvárt, Brassóban, Temesváron, Pécsen és Szombathelyen fognak megtatolni. Felhívtnak mindazok, akik az erdőőri vagy vadőri vizsgát leteni óhajtják, hogy az erre vonatkozó engedély iránt a szükséges kellekek bírást igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket folyó é szeptember hó 30-ig ahhoz a kir. erdőfelügyelőséghez nyujtsák be, a melynek székhelyén vizsgát tenni kívánnak.

— **Vasuti közlekedési akadályok.** Az árviz okozta pályarongálások miatt a vasuti közlekedés f. hó 10-től kezdődőleg 4—5 napra szünetel Héjasfalva és Székelykeresztur, 8—10 napra Keresztur és Udvarhely között.

— **A debreceni egyetem,** mint ismeretes, 1914. szeptemberben megnyílik. A debreceni kollégium előjárósága már most készül az egyetem méltó fogadására. Az egyetemi ifjak ellátásra nagyszabásu internátust létesített, amely már f. év szeptemberében megnyílik. Így ennek tagjai fogják alkotni az új egyetem ifuságának a törzsét. A debreceni Akadémiai Internátus a főiskolai ifjuság nevelésében új utak törésére vállalkozik, az otthon kellemes környezetével akar fionomitolag hianzi az ifjak leikére: ezzel is elakarja öket vonni az utcai élet léha örömeitől; ezzel is iparkodik lekötöni a főiskolai ifjuságot könyvei mellé. Ezenfelül egy bentlakó főiskolai tanár állandóan együtt lesz az ifjusággal, mint az ifjak jóakarató barátja és vezetője. Mindezek ellenében igazán feltűnően kevés az összeg, a mit a debreceni Akadémiai internátus vezetősége teljes ellátási díjban megállapított. 24 ifju 100 K-ért 24—200 ért; 50—300 ért; 242—400 ért; 40—500 ért fog teljes ellátásban részesülni. Az internátusba felvételt az „Akadémiai Internátus igazgatóságához Debrecen reformnói kollégium” — augusztus 20-ig lehet folyamodni, de amennyiben a létszám be nem telniék, az igazgatóság azon tul is fogad el jelentkezéseket.

— **Újabb földcsuszamlás.** A Székelyudvarhely közelében levő Gyepes község határán oly nagyméretű talajcsuszamlás történt, hogy a község felhatára megindult. Az emberek legnagyobb rémületben hagyják el lakóhelyeiket a közelgő veszedelem elől s a legnagyobb nyomorok néznek elébe.

— **Felhőszakadás Borszéken.** A napokban több óras erős felhőszakadás volt a borszéki völgyben. Négyórákor a patak anyira megáradt, hogy rombolva separt el igen sok kisebb gazdasági épületet és hidat. Az árviz a fürdő sétaterét csaknem teljesen elmosta. Közép- és Alsóborszéken a házakat sokhelyen elöntötte.

— **Megkezdődött a teherforgalom Romániában.** Csütörtök óta megkezdődött a román államvasutak vonalain a teherárak forgalma is. A román államvasutak a mozgósítás befejezése után nyomban vettek ugyan föl teherárut, de csak korlátozott mennyiségben. A külföld részére csak teljes kocsiakományokat fogadnak el s azzal a kikötéssel, hogy olyan idegen kocsihöz rakassanak, amelyeket haza irányítanak az illető országba. Csomagárukat a román vasut egyelőre nem fogad el. Kivételt képeznek az élelmiszerek és a gyógyszerárak.

— **A XIX. nemzetközi alkoholizmus elleni kongresszus** 1913. szeptember 22—27-ig Milánóban lesz. Az olasz külügyminiszter az idegen kormányokt meghívta, hogy e kongresszuson hivatalosan képvisellessék magukat. A résztvevők egyszersmind szép tanulmányut keretében megtekintik felső Olaszországot is. Bővebbet az „Alkoholizmus Ellen” jul., aug. számában.

— **A békási ut kezdetének építse** Gyergyószentmiklóstól kezdődőleg is megindult e hét folyamán.

— **Szent István nap kedvezményes utazás.** Mind a III. kocsiosztályban Budapestre 30 százalékos kedvezményes menettérti jegy váltása mellett f. hó 18—20-ig, utóbbi napon a délelőt 9 óráig Budapestre érkező valamennyi személyszállító vonathoz. (Expressvonatok kivételével). A menettérti jegyek 5 napig érvényesek. Az ut megszakítása nem engedélyeztetik.

CSARNOK.

Aki nem tud megélni évi 12.000 dollárból.

Az Bryan, az amerikai egyesült államok minisztere. Mivel pedig nem tud megélni annyiból, kénytelen belépti-díjért felolvasásokat tartani. Az amerikai lapoknak most hát ő a gúnycélpontja, s csipkédik is képbem úgy mint írásban. A karikatúrák nem illetéjük át, de Alak Sándornak a „Szabadság” című amerikai napilapban napvilágot látott elmékedéseiből néhányat bemutatunk.

Hogy mit csinálna ő, ha neki évi 12.000 dollárja lenne:

Hát:
Először is megállapítja, hogy neki még kevesebb a fizetése és mégis megél.

Azután:
Kihatózná az ökontribút meg a leendő anyósomat is, de megvenném neki a sífkártyát a visszafel való útra is. (Sífkártya: hajójegy.)

Kibékülnék a számbállal.
Egyenes uton járhalnék ismét, mert nem kellene minduntalan átsietnem a másik oldalra, hogy kikérüljem a szembejövő hitelezőmet.

Egy rostélyos helyett kettőt enném.
Vásárolnék meg könyveket is.

A hátrálékos előfizetési díjat készségesen beküldeném az újságomnak.

Esküszöm, hogy eszem ágába se jutna keveselni a fizetésemet.

No erre már jó megesküdni is, mert igen huncut jóság a pénz.

Mig fenti elmékedéseket kiírtam, eszembejött holmi eről az „általános csereszésközről”, mely körül forog minden (Maholnap az égitestek is csak bakisról lesznek hajlandók forogni.) — Akinek a fenti meghatározás nem tetszik, s valami szívesen hangzót keres, azok tartsák a természetrajzi definíciót, mely szerint a pénz: „összegyűjtött munka”.

És ebből kifolyólag sokakra nézve nem jó, ha sok ilyen összegyűjtött munkája van. Akkor ugyanis a további munkát vélik sokan céltalannak, élvén helyen a készletből. Tagadhatalan, hogy néha-néha jól esik az embernek egy kis „dulce farmicenté” (édes semmittevés). De a kultürember nem bírja ezt ki sokáig s dolgozik, ha mindjárt szórakozva is. Ezért a nagy szerencsét is tudni kell elviselni, mert küllömbem úgy jár az ember, mint Cs. bácsi a főnyereménnyel. Többször ismétlődő történet, s hogy mégis a leírásba bocsájtkozom, annak az az oka, hogy holmi intim történetekével is van fűszerezve, tehát nem oly unalmas.

Alig egypár éve történt, hogy Cs. bácsi megvett a sógorától egy sorsjegyet. Előrebocsájtvá a sógor kissé szédelő volt, amely akkor bizonyosodott meg, amikor megtudta, hogy az eladott sorsjegy 60.000 koronát nyert, azt magához kérte, hogy a pénzt Budapesten felvegye. Cs. bácsinak pedig bemondott egy kisebb összegű nyereményt. (Tán 2000 koronát.) Persze előre is egy jó nagyott ittak, s Cs. még közönte a sógor szíveségét, hogy eljár a dögában.

A sógor azonban a szédelgés terén a városi kollégáihoz képest nagyon is dilettnás volt. (Falun nincs alkalom „en gró” dolgozni.) Hamar rajtavesszett, mivel D. bácsi újságolvasó embernek is eldicsekedett a szerencsésével, akinek véletlenül megvott a nyereményjegyzéke, melynél fogva alaposan kiabrándította a sógorból.

A többi a budapesti rendőrség végezte el, — csikszeredai megkeresés folytán. A detektív akkor tartóztatták le, amikor a nyereményt felvette.

Kapott aztán pár hónapi enyhülést a tréfáért. De nem ez az, ami társadalom szociológiailag fontos az esetben.

Cs. bácsi, aki addig becsületes munkásként, mint napszámos kereste meg a kenyerét, nem tudott a renetleg „összegyűjtött munkával” mihez kezdeni. Azt, hogy először is nagyokat mulatoit, talán céltalán is felemlíteni.

Annyi okosat mégis tett, hogy valami 40.000 koronát betett a bankba. Hadd kamatozzék.

És az kamatozott is, bár nem nagyon sokáig. Megtörtént, hogy ma felvett belőle 1000 koronát, s

másnap álmosan, dagadt szemekkel ismét kocogtat azzal, hogy kér esment, mert a tegnapi kapott pénzt az éjjel mind elkártyázta.

S a közelmúltban vette fel a bankból az utolsó ezer kroncsit, s Cs. bácsi ma rosszabbul áll, mint a főnyeremény előtt.

De hamár numizmatikailag viccel kezdtem, avval is végzem, hogy tájékozásunk legyen arról, hogy a pénz értékelésénél, vagy annak a határának a megállapításánál, hogy mennyi a mélték belőle, s mennyi nem, egyesek mily ultranaivul járnak el. Az eset főországban történt, közvetlen a forrásról merítettem, ha ugyan jól emlékszem vissza.

X. Y. a késmárki vásárra igyekeztek, egyik egy fillér borovicska (fenyővíz), míg a másik hasonló mennyiségű nyírfabort (virics) óhajtott értékesíteni. Az már szerle e hónapban divat, hogy a jó vidékiek pár fillér árúval vásárra mennek, az elmulasztott napszámvesztésen kívül gyakran elköltve utilköltésre a kapott érték egyrészt. Hja. „pánem et circenses”, nemcsak kenyér, de mulatság is kell mindenkinek.

X. Y. annyiban voltak szerencsések, hogy még mielött a városba értek volna, bevőre találtak. Egy-másban és kölcsönösen, olyképpen, hogy előbb X, ki 2 krajcár bírt eredetlő fogva, megszomjúhozott. De nem akarta a saját itálállományát csökkenteni. Kért tehát kettőre Y-tól viricsot, aki szívesen adott, hiszen ügyis értékesíteni akarta. Így ő lett a 2 pénz boldog tulajdonosa, melynek birtokában módja lett, miután megszomjúhozott ő is, X-től kettőre borovicskát vásárolni. X. is úgy fogta fel, hogy eladni viszi, hát jó szívvél mért kettőre. Így vándorolt tovább a két krajcár Y-tól X-hez és viszont, mígsak tartott a viricsból illetőleg a borovicskából, mikor is mindketlen megelégedéssel konstalták, hogy a portékájukat sikerült eladni.

Aztán léültek az árokpartra, hogy a pénzüket megszámlálják. S hajakaptak azon, hogy hova let az a sok 2—2 krajcár, amit kiarultak.

KÖZGAZDASÁGI ROVAT.

Olcsoőbb a gabona.

A malmok egyidő óta redukálták az üzemüket, ami azt jelenti, hogy hetenkint csak bizonyos napokon fogják az őrlést végezletni.

Nincs lisztművekben nagy kereslet és így ök maguk sem akarnak dolgozni a piac számára. Megélcésznék a közvetlen fogyasztással és előre nem dolgoznak. A gabonaneműek áralakulására legnagyobb befolyással a malmok vannak és első sorban a modernül felszerelt gőzmalmok. A többi üzem nem a kereskedelem és export számára dolgozik, hanem inkább házi szükségességetek kielégítésére. Közgazdasági körökben ez a hír nem okozott valami nagy örömet, mert hiszen ennek nyomán árhanyatlás állott be és a spuláció számának megszünt az a lehetősége, hogy az árak irányításával célját szolgálja.

Leginkább a határidő spekulációkat bántja a malmok magatartása, attól tartanak, hogy a nagy budapesti és vidéki gőzmalmok egész éven át megtartják a korlátozott üzemet és így ök elesnek a könnyű pénzszerezés egyik lehetőségétől. Másrészt a termelőket is aggasztja az a tünet amely a gabonaneműek olcsóságára fog vezetni.

De van egy más szempont is, a fogyasztó közönség szempontja és az minden más érdek mellett a legfontosabb érdek. A termelő is spekulálhat, gondolhat arra, hogy az idei nyár szokallanul kedvezőtlen időjárásával bizonyos vármegyékben történt nagy árviz miatt, a melyből a hazai gabonatermelésnek nagy fogyatkozása következett és számít is arra, hogy termése jó áron fog elkelni. Ez okozta, hogy a termelő nem vitte árúját a piacra abban a hiiben, hogy a malmok nagyobb árakat loznak kínálni. Innen van, hogy a gabona ára mindinkább olcsóbbodott és reményünk van arra, hogy a kenyér az idén olcsóbb lesz a tavalyinál.

Csakhogy az éremnek két oldala van, az egyik oldal a természet képét mutatja bőségével és jóságával. A természet gondoskodik arról, hogy minden teremtményének a föld legjavát nyújtsa, hogy mindenki élvezhesse adományát, de az érem másik oldalán egy uszorás áll aki a természet adományait a saját zsebe javára hasznosítja. És ez az uszorás a legnagyobb ár megállapító. Ö irányítja az olcsóságot és drágaságot. Így történhetik az is majd, hogy gabona bőség lesz ebben az országban és mégis kenyérinségre fog panaszkodni a nép, mert uszorásunk úgy fogják a dolgok menetetét irányítani, hogy még ez a természeti áldás is csak az ő számukra legyen áldás.

Ézt már évek óta tapasztaljuk és ha a dolgok velejére nézünk, tapasztalhatjuk azt is, hogy nem csak ilyen egyszerű tényezők, közgazdasági faktörök játszanak közre ebben a manőverben, hanem része van

ebben közéletünk minden jelenségének. Tunya társadalmunk a magyar ember keleti fatalizmusa és mondhatnók önértetének okozói annak, hogy uzsorásaival szemben nem állott még a talpára.

Csak nézünk át a közeli Ausztriába és akár város, akár falu, ahol kiakarnók tapasztalni az élelem árait, ott azt látjuk, hogy ök ezen a téren összehasonlíthatatlanul előbbre vannak, mint mi magyarok. A hus, a kenyér, a gyümölcs jóval olcsóbb és jóval különb a miénkénél. Tejhamisítás csak legkritikábban fordul elő és egyéb élelmiszerek hamisítása majdnem a legendák világába tartozik. Mert itt a hatóságok örökönkednek felettük és a nagy közönség telkiismerete. A kenyér, a termék kedvező alakulásánál fogva odaát már most olcsóbbodott és bizonyos, hogy olcsóbbodni fog, a mikor a mezőgazdasági munkálátok teljesen befejeződtek. A mikor a cséplés és behordás már bevégeződött és az új gabonatermés áldását élvezhetjük, akkor fog csak megindulni, ami halhozott a nyár. Ha a terméssel el is állotta országunkat az anyaföld kincseivel, azért lesújtott-e ránk azzal, hogy tönkre teszik a népet uzsorájukkal.

Ez még nem bizonyosság, csak következtetés a multból. Lehetnek az ilyen következtetések hamisak is. De nem hisszük, hogy azok a körök, akik az áralakulásokat nálunk előidézik, hogy azok megjavultak volna, Sokáig kellene várunk, ha ezt akarnók eltemni. Nem nekik érdekük a javulás hanem a miénk. Nekünk a népnek kötelessége, hogy hatóságoknál a parlamentben és minden illetékes tényező előtt hathatósan követeljük, hogy érdekeink mások zsebérekei miatt csorbát ne szenvedjenek.

Ezzel bizonyítsuk be, hogy érettek vagyunk a saját dolgaink irányítására és nem kell a szomszédba mennünk egy kis okosságért.

Nyilttér. *)

Rekontra.

A mult heti számunkban: „Városunk kaméleonja” c. cikkekünkre a Csiki Lapok utóbbi számban rezonórozó a kifogásolt kapu tervezője, ugy vélem, hogy illik rá válaszolni, bár nem cikkünk intenciója ellen ír. Cikkekünk csak oly intencióval íratott, hogy a már le-le tűnő csiki galambbugos kapuk iránt a figyelmet felhívjuk. Mentől többet írunk róla, annál jobb. Egyebekben cikkirő köszöni, hogy a kapufestészet alapelveibe nyert szakszerű felvilágosítást a tervezőtől.

Teheti, volt ideje sok kapu előtt „hosszasan meg-megállni”. Mert nekem erre — mint más szakl foglalkozó honpolgármak, mégse lehetett annyi alkalmam. Ugyebár!?

Hogy a kapura már több szín nem fog felkenetni, tudomásul vétetik.

Hogy mért nem figyelmeztettem építetőt, hogy jó lesz galambbugos kaput csináltatni galambjaim számára?

Már hogy ő mit csinál, az az ő privát dolga másoknak csak a megkritizálás joga maradhat meg. De sajnálnám, ha most galambjaim lennének. Polya kvártélyt vesztettek el jóindulatú ajánlása folytán a megrem épített galambbugos kapuval.

Sajnálatomra értesíti, hogy a kapu nem lesz lebontva! No ezt tényleg sajnálom.

*) E rovat alatt közlétekről felelősséget nem vállal a Szerk.

Hogy ha becses megbízással megfizetem, akkor tervez nekem akárhány emeletes galambbugos kaput?!

No már ebből nem kérek. Nem mintha tervezői képességét keveselném. Világért se. De az én csekélységem megelégednék a székely nép által ősi soron alkotott kapumintákkal. Ha építkeznek. Egyelőre azonban ez se kísért.

Cikkirő.

Felekezeti észrevétel.

A „Csikvármegye” c. gyergyószentmiklósi hetilap aug. 8-iki számában olvasható, hogy Finta Sándor, egy rabviselt ember katolikus lett. Előéletének ismertetése után ezeket írja:

„A rab művész kiszabadult és ő aki kálvinista lélekkel ment börtönébe, most szent olvasóval lépett ki onnan. Megtért, római katolikus lett. Első útja a jezsuitákhoz vezetett, ahol meggyőnt, megáldozott” s.l.b.

A stílusában ilyen formája talán sértő ránk, reformátusokra. „Kálvinista lélekkel ment börtönébe”? — Hogy akkor mennyiben volt lelkes református, mennyiben nem, az nem tudható. — E keretben a „kálvinista” szó épp úgy nem hangsúlyozható, mintha mi azt írnök hogy: X. Y. pápista lélekkel ment börtönbe. Azaz: római katolikus és református a szöveges kitételek.

Ez áttérés illetén hangoztatása csak akkor lenne jogosult, ha katolikus polgárlásaink soha börtönbe nem kerülének, ilyen immunitást azonban egy felekezeti se adhat.

Bizva „Csiki Hirlap” felekezeti pártatlanságában ez észrevételnek helyet kér.

Egy református.

528—1913. végrh. szám.

Árverési hirdetés.

Alulírott kiküldött bírósági végrehajtó ezennel közírré teszi, hogy a csikszeredai kir. járásbírósnak 1913. évi V. 650 számú végzése folytán Dr. Dulinsky József ügyvéd által képviselt Bettelheim Miksa és Stiaasy testvérek végrehajtott részére 120 kor. 99 f. 34 k. 53 f. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán lefoglalt és 3228 koronára becsült ingóságokra a csikszeredai kir. járásbírósnak 1913. évi V. 650 sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap- és felülfoglatotok követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna, Karcfalván végrehajtást szenvedő lakásán leendő megtartása határidőül 1913. évi augusztus hó 19. napján d. u. 6 órája kitézetik, a mikor a bíróság lefoglalt ingók a legtöbbet ígérőnek közzéfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul el fognak adatni.

Felhívatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítéshez jogot tartanak, amennyiben részükre a foglalás korában eszközöltetett volna és ez a végrehajtási joggyökényből ki nem tűnik, hogy elsőbbségre jelentéseiket az árverés megkezdéséig alulírt kiküldött név irásában beadják, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák, mert különben csak a vételár fölölégére fognak utaltatni.

Kelt Csikszeredában, 1913. évi aug. hó 7-én.

Molnár Sándor,
kir. bír. végrehajtó.

Hirdetés.

Alulírott közírré teszi, hogy Csikszögöd községben a 468., 319., 2147., 55., 2463., 2022., 466 és 299. számú tlvben foglalt tagosított

szántó, sarjus kaszáló és erdei tagok jutányos árban eladó.

Értekezhetni Gáspár Jánosné szül. Salló Róza. Brassó, Gácsmajor hátsó utca 5. sz.

Egy valódi cilindervarrógép

(cipészeknek való) oldalkerek nélküli, erős szerkezetű. Jutányos árban eladó. Cim: Orbán Károly Csikcsobottfalva.

Szépén felszerelt kereskedést

találunk a megszűnt „Közponi kávéház” helyiségében, ho

Nagy Ferenc ifjú kereskedő

kezdi meg pályafutását Csikszeredán. (Apaif-ut.)

Alkalmi vétel!

Egy 7 éves sötétpej kanca, jó formájú, hátli lónak kirándulásokra, vagy kocsis el alkalmas gyermekeknek is, (vonattól, motoroktól nem fél) teljes hám felszereléssel 1—1 kocsis és utcai szán, s 1—1 teherhordó szekér és szán eladó.

Ugyanott egy 100 család méhnek való teljes méhes felszerelés, végre a Székutja mentén egy fűz és fenőfákkal szegélyezett bekerített telekhely jutányosan eladó.

Valamennyi külön, vagy együtt kedvező, 6—12 havi határidő fizetésre, vagy váltóra is megvehető. Cim: a kiadóhivatalban.

Szülésznő

aki a kolozsvári klinikán szerezte képesítését és a csikszeredai közkórház sebészeti osztályán mint ápolónő volt, hölgyeknek bármikor rendelkezésükre áll — vidékre is. Cim: özv. Kádásné szülésznő, Kossuth L.-ut. 9. sz. Csikszereda.

Értesítés!

Tarsay Sándorné

Női szabótermét

áthelyezte özv. Nagy Sándorné urnó házába, (Csikszereda, Kossuth Lajos-utca 14.). Kéri a n. é. városi és vidéki hölgyközönség nagybecsű szives pártfogását, —

Tanulók és varrólányok felvételnek.

Kiadó lakás. A törvényes épületében levő fogház felülő lakás kiadó.

Értesítés!

Tisztelettel van szerencsém értesíteni az igen tisztelt házi asszonyokat, hogy a gyümölcs elrakási idényre

Nagy üvegraktárt

rendeztem be és kapható mindenemű dunsztos, befőttes, ugorkás, ugyszintén ezekben a fajtákban légmentes zárofedéllel is kaphatók. — Nagy választékot tartok még szép kertü golyókban is minden színben.

Tisztelettel:

Pototzky Andor.

Legfinomabb,

elszakíthatlan, francia „Mimi” férfi gummi-övszer, 1 tucat 2 kor. 50 fill, 2 tucat 4 kor. 50 fill, 3 tucat 6 kor. Pénz előzetes beküldése mellett portó 30 fill. — „HEZ” Budapest, VIII. Losonci-utca 13. — Díszkrét széküldés.

PARFUMERIE „HEZ” ILLATSZERTÁR

Háztartási, kozmetikai, kötszerszerzeti cikkek nagyraktára, nagyban és kicsinyben. Budapest, VIII. Losonci-u. 13.

Reklámunk óriási eredménye

újabb reklámakcióra üszítendő, melynek nyomán tisztelt közönségünknek még nagyobb előnyöket biztosítunk.

Ujabb előnyajánlatunk:

- 1 csoport 2 korona 50 fill. (19 drb.)
 - 1 drb. üvegtégely francia arc- és kézfinomító
 - 1 drb. francia szappan (bármely illatban)
 - 1 üveg francia parfüm (bármely illatban)
 - 1 üveg francia brillantin (bármely illatban)
 - 1 könyv (60 lap) angol pouderpapír
 - 1 csomag dr. Heider-féle foppor
 - 1 drb. francia fogkele (csontnyéllel)
 - 1 csomag amerikai Shampooon hajmosópor
 - 1 üveg valódi Johann Mária Farina kölni viz
 - 10 drb. szekrény-, ruhaillatosító (francia Sachet-lap)
- Összesen 16 darab 2 kor. 50 fill. Portó 50 fillér.
- Szállítások naponta eszközöltetnek utánvét mellett. Négy koronán aluli megrendeléseknél portómentes átvétel céljából celszerű a pénz előre beüldeni (lehet bélyegekben is), így a portó 30 fill. utánvétele szállításnál 84 fill. Csomagolási költséget nem számítunk. Tizenhat oldalas illusztráció és háztartási értesítőnköt kívánásra ingyen és bérmentve küldjük.

Mama legjobb és legolcsóbb sörök csak a

sörgyárban

kaphatók. — Gyártelep és Iroda:

Gál Ferenc

— gőzsörgyára Csikszeredán. Telefonszám 36. —

Madártani állomás Szögödön.

Elvállalja magyarhoni madár és tojásgyűjtmények, vagy egyes darabok meghatározását, madarak szakszerű, természetű kiütését.

Megnyilt: 1912. évi október hó 1-én.

SZEMERELÁSZLÓ

a szögödi Madártani Állomás tulajdonosa.

